

www.ketab.ir

کاربار

(کسب و کارهای سنتی مردم ایلام)

صید محمد درخشنده

سرشناسه : درخشنده، صیدمحمد، ۱۳۳۴ -
عنوان و نام : کاربار (کسب و کارهای سنتی مردم ایلام) // صیدمحمد درخشنده.
پدیدآور
مشخصات نشر : ایلام: انتشارات درخشنده ، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری : ۱۷۰ص.: مصور.
شابک : ۷۰۰۰۰۰ ریال 6-3-978-622-98848 :
وضعیت فهرست : فیبا
نویسی
یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۶۸.
موضوع : مشاغل -- ایران -- ایلام (استان)
(Occupations -- Iran -- Ilam (Province
رده بندی کنگره : ۵/۵۳۸۲HF
رده بندی دیویی : ۷۰۰۹۵۵۴۵/۳۳۱
شماره : ۸۷۶۳۷۸۳
کتابشناسی ملی :
اطلاعات رکورد : فیبا
کتابشناسی :

کاربار (کسب و کارهای سنتی مردم ایلام)

مؤلف: صید محمد درخشنده

ناشر: انتشارات درخشنده

صفحه آرایي: سجاد حاتمي

طراح جلد: ابراهیم کرمیان

نوبت چاپ اول: ۱۴۰۰

نوبت چاپ اول: ۱۴۰۰

شایک: ۶-۳-۹۸۸۴۸-۲

شماره گاه: ۱۰۰۰

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۷۰۰۰۰ تومان

تلفن و نشانی الکترونیکی ناشر

Derakhshandeh.seydmohamad@gmail.com - ۰۹۱۲۵۴۸۱۷۳۳

حق چاپ برای مولف محفوظ می باشد.

مقدمه ۱۵

فصل اول: نگاهی مختصر به تاریخ و جغرافیای ایلام

۱۹		اوضاع جغرافیایی استان ایلام
۱۹		استان ایلام
۲۰		کوه‌ها و دشتهای استان ایلام
۲۱		مهم‌ترین دشتهای ایلام
۲۲		مختصری از تاریخ ایلام
۲۳		سابقه‌ی تمدن انسانی در ایلام
۲۴		ایلام از دیدگاه مردم شناسی

فصل دوم: کسب و کارهای سنتی مردم ایلام

۲۹		کسب و کارهای سنتی مردم ایلام
۳۰		معماری
۳۰		معمار ابراهیم ریزه بندی
۳۳		معمار حسین
۳۵		مقنی گری
۳۶		میرابی / میراوی
۳۶		ریس اسماعیل میراو
۳۷		شبيب میراو
۳۸		قمش کنی
۳۸		استاد سبزعلی یوسفی (مقنی باشی)

۳۹	طرق چی
۳۹	عوارضی
۳۹	سنگ تراشی
۴۲	نگاره‌های سنگی
۴۴	کوه بری
۴۵	بنایی
۴۶	اندود کاری
۴۶	آهنگری
۴۷	اسلحه‌سازی
۴۹	بُگده سازی
۴۹	چاقو سازی
۴۹	لحیم کاری
۵۰	حلبی سازی
۵۰	کوره بزی
۵۱	کوره‌های آجریزی
۵۲	گل چال داری
۵۳	زمه داری
۵۳	خشت بری
۵۴	حمل خام پخت
۵۴	کوره چینی
۵۵	حمل قیر (بیتومین)
۵۵	معدن داری
۵۵	خرک داری
۵۶	حمل مصالح مورد نیاز کوره ها
۵۶	خشت مالی
۵۷	کوره‌های آهک بزی
۵۷	کوره‌های گچ بزی
۵۸	خه رگ کیش
۵۸	مسگری
۵۹	رنگرزی

۶۰	چوب بری / چوب بری
۶۱	نچاری
۶۱	عصا سازی
۶۲	گرز سازی

فصل سوم مشاغل تولیدات سنتی

۶۵	مشاغل تولیدات سنتی
۶۵	خراطی
۶۶	چوب بری
۶۶	حلاجی
۶۶	جولایی
۶۷	گیوه بافی
۶۷	کلاش بافی
۶۹	رفو گری
۶۹	قالی بافی
۷۰	نقشگری
۷۰	گلیم بافی
۷۳	پالان دوزی
۷۳	جل و برگ حیوان
۷۴	دَوار بافی
۷۵	هور بافی
۷۵	تلیس بافی
۷۵	خورجین بافی
۷۶	چیت بافی
۷۷	عبا بافی
۷۷	قتره بافی مردانه
۷۸	نمد مالی
۷۸	گردله مالی
۷۹	لحاف دوزی
۷۹	نقره سازی

۸۱	زرگری
۸۱	زرگری سنتی
۸۲	عتیقه فروشی
۸۲	جواهر فروشی
۸۲	دندان سازی سنتی
۸۳	ساعت سازی
۸۳	آرایشگری
۸۴	دوزندگی
۸۶	بزازی

فصل چهارم: مشاغل مربوط به دام داری و کشاورزی سنتی

۸۹	گلپاری
۸۹	شوانی
۹۰	وره لوانی / بره چرانی
۹۰	بزرگیری
۹۱	نیر گله‌ی / نیر گله فروشی
۹۱	جه لاوی
۹۲	پرورش گاو
۹۲	گاوانی
۹۳	شتربانی / شتره لوانی
۹۴	پرورش اسب
۹۵	قاطرچی
۹۵	چاروا داری
۹۶	تیمار نمودن حیوانات
۹۷	نعل بندی
۹۷	ورزیری / بزرگیری
۹۷	کلمه
۹۸	کاه فروشی
۹۸	پوست فروشی
۹۹	پشم و مو فروشی

۹۹	فروشندگان روغن حیوانی «دان»
۹۹	کشک فروشی
۹۹	ئاو مالی
۱۰۰	چاله وانی
۱۰۰	باخه وانی / باغبانی
۱۰۰	بوسانچی
۱۰۱	مباشری
۱۰۲	لالویی
۱۰۳	فروشندگان گیاهان دارویی
۱۰۳	گۆن که ر
۱۰۴	عسل بری
۱۰۴	شنه پای / دشت بانی
۱۰۵	آسیابانی / لوینه
۱۰۵	بوجاری
۱۰۶	قاپانچی
۱۰۶	یتیمی

فصل پنجم: یآوری ها

۱۰۹	یآوری
۱۰۹	یآوری ها در بین مردم
۱۱۰	یآوری در گله جفت
۱۱۰	یآوری در گل درو
۱۱۱	یآوری در کیشه
۱۱۲	یآوری در برداشت خرمن
۱۱۴	یآوری در حمام نمودن گله
۱۱۴	یآوری در برینه کردن / پشم چینی
۱۱۵	یآوری در پرورش و نگه داری گله / گلپاری
۱۱۵	یآوری در مایه کاری
۱۱۵	یآوری در کوچ
۱۱۶	یآوری در دوشیدن شیر

۱۱۶	یاوری در «دان» دادن گله
۱۱۶	یاوری در وره لوانی / بره چرائی
۱۱۷	یاوری در پیدا نمودن گله
۱۱۷	یاوری در بافت سیاه چادر «دوار / سیه مال»
۱۱۷	یاوری در گله تاون
۱۱۷	یاوری در تهیه و شست و شوی مشک
۱۱۸	یاوری در تهیه‌ی غذاهای نذری
۱۱۸	یاوری در برنج کوبی
۱۱۹	یاوری در لایروبی جوی / کار جو
۱۱۹	یاوری در لایروبی قنات
۱۱۹	یاوری در غرس درختان
۱۱۹	یاوری در وجین کردن
۱۲۰	یاوری در برداشت گردو
۱۲۰	یاوری در برداشت انار
۱۲۰	یاوری در مراسم جار
۱۲۱	یاوری در شیرواره
۱۲۱	یاوری در شادی و شیون

فصل ششم: بلدرها و تفنگچی‌ها

۱۲۵	بلدیه / بلدره
۱۲۶	مکاری / مکیری
۱۲۸	شتری
۱۲۹	تفنگچی سرکاری
۱۳۱	قلاورچی
۱۳۱	محافظان گرز به دست
۱۳۱	شیپورچی‌ها

فصل هفتم: سنت هنرمندان قدیمی

۱۳۵	هنرمندان قدیمی
۱۳۵	چنگ نوازای

۱۳۶.....	پرده خوانی.....
۱۳۷.....	درویشی.....
۱۳۷.....	پهلوانی.....
۱۳۸.....	بند بازی و سیرک بازی.....
۱۳۸.....	بلور نوازی / شمشال.....
۱۳۹.....	دوزله نوازی.....
۱۳۹.....	لوطی ها.....
۱۴۱.....	دلوثی.....
۱۴۱.....	بیت الاعیو.....

فصل هشتم: انواعی دیگر از مشاغل سنتی

۱۴۵.....	انواعی دیگر از مشاغل سنتی.....
۱۴۵.....	برپایی قرآن خانه.....
۱۴۶.....	مکتب خانه داری.....
۱۴۶.....	مامایی / قابله گی.....
۱۴۷.....	بی تالی.....
۱۴۸.....	حکیمی.....
۱۴۸.....	حکیمه.....
۱۵۰.....	شاطری.....
۱۵۰.....	خمیر گیری.....
۱۵۱.....	نان ساجی فروشی.....
۱۵۱.....	مردان و زنان دیاری.....
۱۵۲.....	دیوانخان داری / دیواخان داری.....
۱۵۳.....	دایانی.....
۱۵۴.....	قهوه چی / قهوه خانه داری.....
۱۵۴.....	عطاری.....
۱۵۵.....	دوره گردی.....
۱۵۵.....	قهوه چی / قهوه خانه داری.....
۱۵۵.....	قنادی.....
۱۵۶.....	آناسی.....

مقدمه

ایلام جایگاهی در دامان تاریخ، سرزمینی پر رمز و راز با مردمانی بزرگ منش، مردم دار، باوفا، مهمان نواز و سلحشور و مرزدار، مردمانی پرورش یافته در دامان مادرانی با غیرت و پرتلاش و پدران زحمت کش که با سختی و سردی و گرمی روزگاران زندگی کرده‌اند و با افتخار زیسته‌اند و هرگز از این خاک دامن گیر که گنجینه‌ای از طبیعت و زیبایی‌های خدادادی را در خود جای داده است زره‌ای دل نکنده‌اند و همیشه پاسدار و راز دار آن بوده‌اند.

این خاک، چنان غریب بوده که کمی، نامی مانا داشته و در طی ایام به نام‌هایی چون «ماسبدان»، گاه «رز» و گاه «دیوالا» و «حسن آباد» و گاهی «پشتکوه» شناخته شده است. این سر زمین اینک به نامی مستعار اما زیبا و عمیق یعنی «ایلام» نامیده شده است.

این دیار در واقع وارث فرهنگ و آیین‌ها و عادات و آداب ماندگاری است که مردم اصیل و نجیب از گذشته‌ها تا به امروز از آن سخن به میان می‌آورند. هر چند که بسیاری از عادات و آداب مردمان آن دست خوش فرهنگ‌های وارداتی شده است ولی مقاومت و دلاوری مردمان اقوام هرگز اجازه نداده‌اند این فرهنگ‌های همیشه مانا به راحتی دچار تزلزل و ناکارآمدی شوند، بلکه بسیاری از این عادات، آداب و فرهنگ‌ها را پاس داشته‌اند و بعضی نیز به دلیل کم توجهی به دست فراموشی سپرده شده‌اند.

دراین مجموعه ابتدا به موضوع کتاب پرداخته، سپس به کسب و کار در جامعه‌ی ایلی ایلام اشاره می‌گردد. واژه‌ی «کار بار» از دو بخش «کار»، یعنی انجام فعالیت و «بار» به معنی نتیجه دادن، میوه و ثمره است که در نتیجه این واژه به معنی «کسب و کار» می‌باشد. بنابراین از روزگاران کهن تا ایلام معاصر کسب و کارهای سنتی در فرهنگ اقوام، ایلات و عشیره‌ها در ایلام جایگاهی مهم را به خود اختصاص داده است و در پی آن تا دورانی از این

ایام، بالاخص تا اوائل دهه‌ی هزار و سیصد و پنجاه این کسب و کارها همچنان در بین مردم بومی رواج داشته است و پس از آن نیز بسیاری از این کسب و کارها دچار اختلال و خارج شدن از ریل گردیده است. چه بسا بسیاری از این کسب و کارها در اقتصاد خانواده‌ها نقش داشته و هنر هر زن و مرد و هر پیر و جوان ایلامی را به نمایش گذاشته است تا علاوه بر خود کفایی و رفع نیاز مردمان ایل و اقوام، صدق و صفای مردم را با انجام کار و تلاش و تولید به اثبات رسانده و آثار این کسب و کارها در بین خانواده‌ها به عینه قابل رویت بوده و سبب نظم و انضباط کاری شده است.

در ایام گذشته بسیاری از این کسب و کارها اگر چه به صورت سنتی و به شکلی ابتدایی رواج داشته‌اند، ولی سبب گردیده بود که بیکاری در جوامع پیرامونی کمتر خود را نشان دهد و عادت به کار و مشاغل گوناگون در بین مردمان ایل به شکل یک فرهنگ همگانی در آمده و هرکس مشغول کار و تلاش برای زندگی بهتر و رفع نیاز جامعه‌ی پیرامونی باشند. بنابراین به کسب و کارهایی که در ایام گذشته تا دوران معاصر در بین مردم اقوام ایلامی وجود داشته، اشاره می‌گردد. امیداست مورد توجه دوست داران فرهنگ قرار گیرد. درخاتمه از شما دوستان عزیز استدعا دارد کاستی‌ها را بپذیرید.